

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
KYIV INTERNATIONAL UNIVERSITY

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCES OF UKRAINE

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА**
*SUMY STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER A.S. MAKARENKO*

ВИЩА ШКОЛА БІЗНЕСУ В ДОМБРОВІ ГУРНИЧА
UNIVERSITY OF DABROWA GORNICZA

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У СВІТОВОМУ ПРОСТОРИ**

**MODERN PROBLEMS OF THE
FORMATION OF DEMOCRATIC VALUES IN THE WORLD**

МАТЕРІАЛИ
XXIX Міжнародної науково-практичної конференції

ВИПУСК №32
Том 1

21 – 22 квітня 2024 року

Київ – 2024

Друкується відповідно до рішення Вченої ради Київського міжнародного університету, протокол № 9 від 28 березня 2024 року.

Сучасні проблеми формування демократичних цінностей у світовому просторі № 32: у 2 томах: збірник матеріалів ХХІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми формування демократичних цінностей у світовому просторі», 21 – 22 березня 2024 року / Київський міжнародний університет. К.: КиМУ, 2024. Т.1. 402 с.

Секретаріат і редколегія:

Нестеряк Ю.В. – завідувач кафедри соціальних комунікацій та аудіовізуального мистецтва

Кузьмич О.А. – завідувач кафедри слов'янської філології та загального мовознавства

Полковенко Т.В. – доцент кафедри соціальних комунікацій

Кулакевич Т.В. – відповідальний секретар

У збірнику розміщено статті та тези доповідей учасників конференції, в яких висвітлено переваги та перспективи трансформації системи освіти в умовах змішаного навчання; особливості демократизації освітнього середовища університету як стратегії розвитку вищої освіти; психологічний супровід системи освіти як основа особистісно-професійного розвитку. Науковцями порушено проблеми формування світового порядку та парадигми міжнародних відносин; цінності прав людини в епоху сучасної цивілізаційної кризи; ціннісних орієнтирів медичної освіти в умовах воєнного стану; охарактеризовано наукові основи мас-медіа і формування демократичних цінностей у суспільстві; ризики втрати мовної ідентифікації, а також вимоги до інформатизації та цифровізації освіти, в умовах воєнного стану.

Для наукових, науково-педагогічних працівників, викладачів, здобувачів освіти, співробітників науково-дослідних інституцій та громадських організацій.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність поданих фактів, цитат, економічно-статистичних даних, географічних назв, власних імен та інших відомостей.

Список використаних джерел

1. Платформа онлайн-курсів AUP+ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://plus.aup.com.ua>
2. Портал медіаосвіти та медіаграмотності [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://medialiteracy.org.ua>
3. Сайт Академії української преси [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.aup.com.ua>
4. Телеграм-канал Академії української преси [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://t.me/aup_info
5. Facebook-сторінка Академії української преси [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.facebook.com/aupfoundation>
6. YouTube-канал Академії української преси [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/@aup-foundation>

Іванова Т.В. – д.пед.н., професор,
завідувач кафедри соціальних
комунікацій Маріупольського
державного університету

Особливості критичного мислення сучасного студентства та медіаграмотність

За останні роки вміння аналітично та критично мислити зайняло першу позицію в рейтингу Top skills of 2025, складеного Всесвітнім економічним форумом (World Economic Forum, 2020) і почало розглядатися як запорука цивілізаційного поступу людства, відтак розвиток критичного мислення сьогодні є аксіомою освітнього процесу.

Вважаємо, що критичне мислення сучасного студентства можна розглядати як здатність студентів аналізувати і оцінювати інформацію та аргументи з різних джерел критично й об'єктивно, а також формулювати власні обґрунтовані судження.

у сучасному світі, де інформаційний простір перевантажений різноманітною інформацією, новинами та повідомленнями, критичне мислення набуває особливої важливості.

Це ключ до протистояння пропаганді та дезінформації, особливо зараз під час війни, яку веде росія проти України. Воєнні конфлікти часто супроводжуються інформаційними війнами, де факти переплітаються з фейками, а реальність замінюється маніпуляціями та впливом. У таких умовах критичне мислення молоді стає не просто актуальною навичкою, але й важливим елементом боротьби на інформаційному фронті заради нашої спільної перемоги та збереження нашої держави.

Зауважимо, що до війни українські науковці приділяли чимало уваги формуванню критичного мислення. У цьому контексті дуже цікавим є курс «Критичне мислення для освітян», авторами якого є С. Терно та Н. Степанова. Курс розташований на онлайн-платформі «Prometheus» [9], викликає інтерес також навчальний курс «Вступ до критичного мислення» О. Карачинського на дистанційній платформі освітньої ініціативи «БУМ» [5].

На велику кількість практичних порад натрапляємо в посібнику «Основи критичного мислення», авторами якого є (О. Пометун, І. Сущенко). Цей навчальний курс розміщений на «Освітній платформі з розвитку критичного мислення» [8].

Зарубіжні та вітчизняні вчені також підкреслюють, що у контексті вищої освіти критичне мислення студентів є важливим також для того, щоб ефективно працювати з академічними текстами, використовуючи ці навички для підготовки наукових робіт, проектів та презентацій. Це стає актуальним у сучасному інформаційному суспільстві, де здатність критично аналізувати інформацію, отриману з інтернету, соціальних мереж, та інших джерел, є ключовою для академічного та професійного успіху майбутніх фахівців.

Отже, спробуємо означити основні навички критичного мислення:

- Це розпізнання основної мети комунікації з медіатекстом. Розуміння того, які аргументи та докази наводить автор і з якою метою він це робить? Кому це вигідно?

- Це вміння аналізувати аргументи, визначити їх логічну структуру та побудову, а також докази на яких вони будуються.

- Це також вміння виявляти логічні помилки в медіатекстах або упередження авторів.

- Критичне мислення це також вміння визначити надійність та достовірність джерела інформації. Усвідомлення інформаційних жанрів та їх специфіки у поданні інформації.

- вважаємо, що важливою ознакою критичного мислення є також рефлексія, яка передбачає оцінку власних переконань і суджень, розуміння впливу особистих упереджень на процес мислення.

- Звичайно, у сучасному інформаційному світі студент має вміти аргументовано висловлювати свої думки, вміти пояснювати та переконувати, враховуючі інші точки зору.

З огляду на вищезазначене, в одному із вишів авторами був проведений експеримент, який мав декілька етапів.

Етап 1. Студентам віком 18-21 рік (фах не історики) ми попросили пригадати важливі історичні події світу XX-XXI століття з 1950 рр. – по теперешній час.

Відповіді учасників були такими:

1. Оголошення незалежності України

Питання експериментатора: чому саме в той час трапилася ця подія?

Відповідь: тому, що радянська влада ослабла на той період

2. Від'єднання українського патріархата від російського

Питання експериментатора: чому саме в той момент трапилася ця подія?

Відповіді:

- не знаю, може, ми вже поступово йшли до якоїсь незалежності

• якщо вже незалежність, то потрібно бути своя церква, оскільки це спосіб керування людьми

3. Рух дисидентів-шістидесятників

Питання експериментатора: чому в саме цей момент трапилася ця подія?

Відповідь: тому, що у людей вже була потреба в цьому, тому що... а коли тоді, як не тоді?

4. Смерть Кенеді

Питання експериментатора: чому в саме цей момент трапилася ця подія?

Відповідь:

• Тому, що прийшов його час. Він вже був старий.

5. Чорнобиль

Питання експериментатора: Як ця подія вплинула на політичні процеси в Україні?

Відповідь:

• радіація розійшлася по всій Європі.

• Чорнобильська трагедія наблизила розпад СРСР

Експериментатор: яким чином?

Відповідь:

• Не знаю.

6. Розвал СРСР

Питання експериментатора: чому в саме цей момент трапилася ця подія?

Відповідь:

• Україна вже давно прагнула до незалежності

7. Касетний скандал

Питання експериментатора: Як ця подія вплинула на політичні процеси в Україні?

Відповідь: касетний скандал привів до Революції гідності

8. Анексія Криму

Питання експериментатора: Як ця подія вплинула на політичні процеси в Україні?

Відповідь: Україна позбулася своєї території

На питання експериментаторів “звідкіля ви дізналися про ці події?”, ми отримали наступні відповіді:

- Пригадали уроки історії

• Прочитали у соціальних мережах (до речі сьогодні роковина смерті Дж. Кеннеді. Я прочитала у соціальних мережах про це)

- Нам розказували про це батьки
- Ми дивилися художні фільми про ці події

На загальне питання експериментатора “чому ви їх називаєте глобальними?” ми отримали відповіді:

- Резонанс у всьому світі
- Змінили життя людей
- Широко обговорювали
- Докорінно змінили суспільство

На прохання експериментатора пояснити та обґрунтувати свою думку (“як змінили життя людей?” “Чому такий резонанс у всьому світі?” і т.п.), ми не отримали чітких відповідей.

На другому етапі нашого експерименту ми запропонували студентам подивитися відеоклипи, які так чи інакше відображають значущі події історії XX XXI століття.

- І поставили питання: “скажіть будь ласка, про які історичні події, йдеться на відео?”

Резуотати перегляду відео та відповіді студентів були наступними:

Кліп 1. «Вставай» у виконанні групи Океан Ельзи.

Після перегляду кліпа експериментатор задає питання: «Що за подія ту була?»

Відповідь: революція гідності.

Питання Е: коли вона трапилася?

Відповідь: у 2014 році.

Питання Е: Що хотіли показати герої, які показані у кліпі?

Відповідь:

- що ми здатні боротися за свою свободу.
- Що влада не може більше видавати такі укази проти народу

Питання Е: Які саме укази?

Відповідь: про обмеження свободи людей

Загальний висновок після перегляду та аналізу студентами кліпа «Вставай» можна зробити наступним чином:

- Плутали події Помаранчевої революції з Революцією гідності і з Януковичем.

- Описували загальні події Помаранчевої революції, але не називали причин, головних героїв.

- Де-які не знали, чи жив зараз Кучма.

- На питання чому та революція отримала назву назва помаранчевої, ми отримали відповідь про те, що це аналогія з апельсинами.

Кліп 2. «Степом, степом...»

Питання Е: які меседжі хотіли донести співачка цього кліпу?

Відповідь:

- нагадати про голодомор 1992-23 року

- пісня була про війну. Скоріше за все, війну на Сході.

Експериментатор пояснює, що це відома народна пісня про другу світову війну і співачка просто порівнює ту війну з нашою, яка йде сьогодні.

Питання Е: які меседжі хотіла донести А. Приходько?

Відповіді:

- війна це завжди голод

- війна – це погано

Загальний висновок після перегляду та аналізу студентами кліпа «Степом, степом»:

- учасники асоціюють з нашою війною, а не з другою світовою, де українці боролися проти фашизму. Ніхто не перевіряв інформацію.

- Ніхто раніше не чув цю пісню і не знає історії її виникнення

- Деякі вирішили, що в цьому кліпові йдеться про голодомор.

- учасниками почали дискутувати про якість самого кліпу та кар'єру співачки А. Приходько.

Кліп 3. «Вітер змін» «Wind of Change» , яка написана [Клаусом Майне](#), вокалістом групи [Scorpions](#).

Експериментатор: які меседжи хотів донести співак у цьому кліпі?

Відповіді:

- позбавлення від фашизму
- про революційні рухи, коли люди почали замислюватися про свої права

про свої права

- відстоювання своїх прав
- повалення берлінської стіни

Експериментатор: як повалення берлінської стіни вплинуло на світ?

Відповіді:

- вони відмовляються від того, що було раніше.
- стіна, як захист для них була, а тепер вони її повалили
- з'єднання сходу із заходом у Німеччині

Експериментатор: з'єднання сходу із заходом... це було результатом, або символом чого?

Немає відповіді.

Експериментатор пояснює: повалення берлінської стіни – це символ кінця холодної війни і повалення авторитарного режиму у московії.

Загальний висновок про аналіз та перегляду кліпу «Wind of Change

- Цей кліп був найскладнішим для аналізу учасниками.
- Події, які оспівує співак були зрозумілі чисто фрагментарно.

- Не розумілися на причинах руйнування берлінської стіни

- Дуже смутно уявляли собі світові події того часу

- Не змогли пояснити, чому саме при Горбачові ця подія трапилася та яку роль він зіграв у цієї події

- Згадували, що це улюблена пісня їх батьків і вони згадували своє дитинство.

• Були здивовані, що співак Клаус Майне переспівав цю пісню на підтримку України у 2022 році

Покликання

https://www.youtube.com/watch?v=pKQOs_96XBE

На питання експериментатора: «чи можна робити висновок із кліпів? Що це таке кліпи?», студенти повільно та за допомогою експериментатора доходять до висновку, що інформація у цих медіатекстах може бути не зовсім достовірною, тому що ми тут маємо справу із художніми творами, а не з інформаційними медіатекстами.

Загальні висновки:

1. Швидко дають відповіді, не обґрунтовуючи їх. Вони з легкістю дають багато відповідей, але не перевіряють їхню правильність.

2. Висловлюють свої думки без покликання на будь-які джерела

3. Користуються сумнівними неперевіреними джерелами (соціальні мережі), читаючи тільки заголовки.

4. Навіть, коли вони сумнівалися із відповіддю, вони не намагалися перевірити цю інформацію в Інтернеті

5. Піддослідні не могли зв'язати власні знання, з отриманою із кліпів та Інтернетом інформацією.

6. Поспіль знайдену в інтернеті інформацію зв'язати в єдину думку вдалося лише 5 відсоткам піддослідних.

7. У ситуації довести та обґрунтувати свою думку, першою реакцією була категоричність висловлювань.

8. При відповідях відсутній аналіз, причинно-наслідковий зв'язок, логіка. Необґрунтованість відповідей.

9. Студенти демонструють незнання подій світової історії Спостерігається плутанина з датами, прізвищами.

10. Аналізуючи історичні події за допомогою кліпів , студенти плуталися, де факт, а де художнє інтерпретування подій

11. У діалозі про важливість та достовірність подій студенти сперечалися, категорично наполягали на своїй точці зору.

Результати цього, хай і невеликого, дослідження дозволяють нам зробити висновки про стан критичного мислення сучасного студентства та їх вміння оцінювати сучасну інформацію. Вважаємо, що на основі результатів проведеного експерименту саме для цієї аудиторії вкрай важливе формування критичного мислення у контексті медіаграмотності та аналізу власного медіаспоживання.

Список використаних джерел

- [1] Біссел А., Лемонс П. Новий метод оцінювання критичного мислення на уроках. [A New Method for Assessing Critical Thinking in the Classroom]. BioScience. 2006. № 56(1). Р. 66. URL: [https://doi.org/10.1641/0006-3568\(2006\)056%5B0066:ANMFAC%5D2.0.CO;2](https://doi.org/10.1641/0006-3568(2006)056%5B0066:ANMFAC%5D2.0.CO;2) [in English].
- [2] Борова Т., Ведь Т. Теоретичні основи сутності поняття «трансверсальні компетентності» в постмодерністській освіті. Інноваційна педагогіка. Випуск 21. Т. 3. 2020. С. 154–159. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.3-33>.
- [3] Брукфілд С. Викладання критичного мислення: інструменти та методи, які допомагають студентам поставити під сумнів свої припущення. [Teaching for critical thinking: tools and techniques to help students question their assumptions]. 2012, Jossey-Bass. [in English].
- [4] Вінсент-Ланкрін С., Гонсалес-Санчо К., Букаерт М. Виховання в студентів творчих здібностей та критичного мислення. [Fostering Students' Creativity and Critical Thinking]. In Educational Research and Innovation. OECD, 2019. URL: <https://doi.org/10.1787/62212c37-en> [in English].
- [5] Вступ до критичного мислення // <https://vumonline.ua/course/critical-thinking/>
- [6] Дворянчикова Світлана, Юган Наталія “Навчання критичного мислення в українських вишах: освітні тренди та виклики впровадження” https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/10747/1/Scientific_Letters_2018_6%282A%29.pdf

[7] Джонсон Р., Хембі Б. Метарівневий підхід до проблеми визначення «критичного мислення». [A Meta-Level Approach to the Problem of Defining “Critical Thinking”]. Argumentation. 2015. № 29(4). Р. 417–430. URL: [https:// doi.org/10.1007/s10503-015-9356-4](https://doi.org/10.1007/s10503-015-9356-4) [in English].

[8] Критичне мислення: освітня платформа [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://www.criticalthinking.expert>

[9] Prometheus [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://prometheus.org.ua>

Сидоренко Н.М. – д.філол.н.,
професор кафедри історії
журналістики ННІ журналістики
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Місія науково-популярних медіа в Україні – виховання освіченої, гідної людини, патріота

Визначення наукових і науково-популярних видань, наукових і науково-популярних журналів подано в ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять», де зазначено, що *наукове видання* містить «результати теоретичних і (або) експериментальних досліджень, а також науково підготовлені до публікації пам’ятки культури та історичні документи з розгалуженим науково-довідковим апаратом»; *науково-популярне* видання подає відомості про дослідження в галузі науки, техніки, виробництва, культури, освіти, мистецтва тощо, які популяризують наукові знання, викладені в зрозумілій читачам-нефахівцям формі; *науковий журнал* – пропонує наукові публікації про теоретичні й прикладні дослідження; *науково-популярний журнал* подає публікації про основи наукових знань, а також досягнення в галузі науки, техніки, культури, мистецтва та практичної діяльності, викладені в зрозумілій читачам-нефахівцям формі.